

Příprava a vedení útoku v horách

*Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálplukovníka
D. T. Jazova, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja
mysl“ čis. 2/1982.*

Z historických zkušeností vyplývá, že hory byly odedávna prostorem aktivní bojové činnosti. Na zvláštním významu nabývaly po vzniku masových armád a zvětšení rozmachu válečné činnosti. Složitě podmínky horského terénu měly velký vliv na vybavení vojsk zbraněmi a technikou, na jejich organizační strukturu, na přípravu a způsoby vedení boje a operace.

Minulé války ukázaly, že nedocenění specifických zvláštností vedení válečné činnosti v horách mělo nedozírné negativní následky.

Sovětské ozbrojené síly v průběhu Velké vlastenecké války získaly bohaté zkušenosti z vedení aktivní bojové činnosti

v horách za účasti nejen vševojskových a tankových armád, ale i frontů. Hrdinná obrana a následný útok sovětských vojsk na severním Kavkaze v letech 1942–1943, útočná operace Samostatné přímořské armády na Krymu v roce 1944, překonání Východních Karpat vojsky 2. ukrajinského frontu v srpnu — září roku 1944, přechod vojsk 4. ukrajinského frontu a 38. armády 1. ukrajinského frontu přes hřebeny Karpat v témže roce, činnost sovětských vojsk na Balkáně, ve střední Evropě a na Dálném východě — to vše jsou poučné příklady aktivní bojové činnosti ve specifických podmínkách horského válčiště, která neztrácí na významu ani v současné době.

Přitom všem je nutné vzít v úvahu i zkušenosti z bojového použití vojsk v lokálních válkách, které rozpoutali imperialisté v jihovýchodní Asii a v dalších oblastech, kde hory měly značný vliv nejen na formy a způsoby vedení boje a operace s použitím soudobých zbraní, ale i na organizační strukturu vojsk. Zkušenosti studují i vojska agresivního bloku NATO. Na jejich základě jsou rozpracovávány příslušná doporučení. Přitom je nutné poznamenat, že velení bloku NATO hodnotí obranu, včetně obrany v horách, jen jako vynucené opatření s cílem udržet z hlediska taktického, operačního nebo strategického čáru nebo prostor a tak vytvořit výhodné podmínky k rozhodnému přechodu do útoku. Hlavní a rozhodující úlohu při dosažení tohoto cíle mají jaderné zbraně a jiné prostředky hromadného ničení. V důsledku toho vychází velení NATO ze skutečnosti, že výstavba pozemních vojsk musí být řešena tak,

aby zabezpečila jejich schopnost vést bojovou činnost jak v rovinatém, tak i v horském terénu. Předpokládá, že v horách je nejvýhodnější používat pěší, vzdušné výsadkové a aeromobilní divize, dále i útvary a jednotky vojskového letectva. Tankové a mechanizované divize budou mít při vedení boje v horách celou řadu potíží. Jejich použití však není vyloučeno. V případě nutnosti je doporučováno vybavit tyto svazky a útvary speciální výzbrojí a výstrojí.

Ke splnění úkolů v nejsložitějších prostorech horského terénu jsou vytvářeny speciální útvary a svazky. V armádách NSR a Francie existují např. horské divize. Jejich organizační struktura a výzbroj, zejména protitanková, zabezpečují vedení samostatné bojové činnosti v těžko dostupném a členitém terénu.

Horská divize armády NSR má ve své organizaci tankové, mechanizované a horské brigády, které jsou vyzbrojeny ja-

dernými zbraněmi, tanky, minomety a houfnicemi, samohybnými protitankovými kanóny a PTRS, protiletadlovými samohybnými kanóny, vrtulníky, dále ženijní a speciální horskou výzbroj.

Bojová činnost v horách je vedena podle názorů velení USA a NSR v souladu s obecnými principy používanými v normálních podmínkách, ovšem s přihlédnutím ke zvláštnostem terénu. Zejména šířka úseků a pásem obrany útvarů a svazků závisí na charakteru hor, úkolech vojsk, množství, důležitosti a kapacitě směrů, vhodných pro útok nepřítele. Hlavní úsilí vojsk v obraně je soustředěno na udržení průchodů, průsmyků, komunikačních uzlů a velkých osídlených prostorů. Základem obrany jsou opěrné body budované v celé řadě případů jako trvalé palebné objekty. Mezery mezi opěrnými body a rajóny obrany jsou zabezpečovány pozorováním, jsou chráněny zátarasy a všemi druhy palby nejen podél fronty a do hloubky, ale i do výšky. Na výhodných přirozených čarách se předpokládá vybudovat opěvněné prostory a uzly obrany s využitím horských masívů nebo jiných těžko dostupných úseků terénu ke krytí boků. Velká část palebných prostředků je rozmístována blíže k přednímu okraji na svazích výšin, obrácených k nepříteli. Síly a prostředky pěchoty jsou členěny pře-

vážně podél cest s jejich několikapatrovým rozmístěním na výšinách a hřebetech.

Protitanková obrana je organizována na tankových směrech do celé hloubky obrany. Část tanků je rozmístěna za minovými poli v ukrytých postaveních. Tankové léčky a rozvinutý systém zátarasů na cestách jsou součástí protitankové obrany. Tanky jsou rovněž vyčleňovány do záloh, určené k podpoře pěchoty za protizeteče.

Vrtulníky mají rozhodující úlohu při vedení úderů na nepřítele v útoku, a to v místech, které může dělostřelectvo těžko postřelovat, dále při přepravě a soustřeďování palebných prostředků, vedení průzkumů, zabezpečení spojení, vysazení výsadek s cílem obsazení průsmyků a z taktického hlediska důležitých výšin a úseků terénu na bocích a v týlu.

Velení NATO předpokládá, že při obraně v horách mohou být značně účinné závaly a devastovaný terén na osách přesunu nepřítele a použití jaderných fúgasů na cestách a v soutěskách.

Bojová činnost v horách bude charakterizována zvýšením podílu decentralizovaného velení vojskům, protože všechny stupně velení budou často nuceny působit samostatně na izolovaných směrech ve složitých terénních a povětrnostních podmínkách, kromě toho i za častého přerušení spojení.

□

Zkušenosti z minulých válek a praxe operační přípravy vojsk v horských podmínkách v celku přinesly mnoho nových poznatků do operačního umění a taktiky. Zvláštnosti přípravy a vedení útočných operací v horách závisely především na specifických podmínkách horského terénu.

Horské prostory jsou zpravidla charakterizovány těžkými přírodními a klimatickými podmínkami, těžko překonatelnými přírodními překážkami, málo rozvinutou komunikační sítí, složitostí rozmístování základů leteckého a přesunu vojsk mimo komunikace, možnosti vytváření sesuvů a závalů, kromě toho i omezujícím vlivem hor na provoz spojovacích prostředků. To vše vyžaduje v každém konkrétním případě zvláštní přístup k organizaci a vedení útočných operací, k přípravě a vybavení vojsk, k jejich týlovému technickému a dalšímu zabezpečení.

Vedení útoku v horách, na základě zkušeností z minulých válek, je charakterizováno složitostí uskutečnit manévry vojsky podél fronty, úporností a rozhodčím bojem obou stran hlavně o klíčová postavení, komunikace a silniční uzly, horské průsmyky, hřebety, přechody, dominující

výšiny, osady a jiné důležité objekty. Útok byl zpravidla veden v dolinách, podél komunikací a horských hřbetů, na náhorních planinách.

Velká vlastenecká válka skýtá dostatek příkladů, kdy sovětská vojska v útoku v těžkých bojích a za neobyčejně složitých podmínek horských válek dosahovala významných operačních a operačně strategických výsledků.

Útočné operace sovětských vojsk v minulé válce v horských prostorech se vyznačovaly **rozhodnou činností**. Byly vedeny hlavně s cílem zničit velká uskupení nepřítele a ovládnout důležité ekonomické prostory a administrativně politická střediska, dále obsadit prostory a čáry, které zabezpečovaly vyjití na výhodné směry důležitého operačního a strategického významu.

V některých případech útok v horách směřoval k dosažení určitých politických cílů.

Dějiny Velké vlastenecké války skýtají rovněž příklady vedení útočných operací v horách s cílem dosáhnout překvapivého úderu a zabezpečit zničení velkého uskupení nepřítele.

Rozmach a tempa útočných operací

v horských prostorech závisely na charakteru terénu, dostupných směrech pro činnost vojsk, sestavě a možnostech vojsk jak vlastních, tak i nepřítelů, dále na roční době, počasí a dalších faktorech. Jejich vedení bylo zpravidla plánováno s menšími tempy na delší dobu, než v obvyklých podmínkách. Svazům a svazkům byly obvykle určovány širší pásma útoku a úkoly do menší hloubky. V některých případech byly určovány střelec- kým a tankovým svazkům a útvarům jen směry útoku.

Rozmach útočných operací v horách neustále narůstal v důsledku zvyšování bojové síly Sovětské armády a zdokona- lování vojenského mistrovství velitelských kádřů.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války přesvědčivě ukazují, že horské prostory, kde byla vedena bojová činnost, byly nej- složitějšími úseky fronty. I v soudobých pod- mínkách, bez ohledu na vznik kvalitativně nových druhů zbraní a techniky, tyto fak- tory vážně ovlivňují bojové použití svazů, svazků a útvarů druhů ozbrojených sil, druhů vojsk a speciálních vojsk.

Izolovanost směrů, dostupných pro čin- nost vojsk, potíže a v řadě případů i ne- možnost manévru silami a prostředky po- dél fronty si vynucují na každém z tak-ových směrů vytvářet zcela **samostatná, do- statečně silná operační a taktická usku- pení vojsk** s potřebným množstvím muni- ce, pohonných hmot a zásob dalších ma-teriálních prostředků, které by jim za- bezpečily splnění stanovených úkolů do celé hloubky operace (boje) a vyjít do určeného prostoru.

Na každém z těchto směrů bylo zpra- vidla soustředováno velké množství vojsk a bojové techniky. Neustálé nebezpečí použití jaderných zbraní nepřítelů v sou- dobých podmínkách vyžaduje zcela jinak řešit problémy vytváření útočných usku- pení a zvláště soustředování sil a pro- středků na směr hlavního úderu. V dneš- ní době je nejučelnější použití hromad- ných jaderných a palebných úderů. Sou- středování celého uskupení v jednom vý- chozím prostoru je možné připustit jen v rozhodující okamžik na krátkou dobu ke splnění určitého úkolu.

Úspěch útočné operace v horách v mno- ha směrech závisí na **dovedné volbě směru hlavního úderu**. V operacích minulé války byl nejčastěji veden na nejdostupnějším směru: podél dolin a komunikací nebo na náhorních plošinách, které skýtaly mož- nost použití tanků, dělostřelectva a letec- tva. Čelní údery, sladěné se smělou a roz- hodnou činností obcházecích odřadů, pře- kvapivými obchvaty boků nepřítelů se sta-

ly obsahem útočné činnosti v těchto své- rázných podmínkách.

Taková volba směru hlavního úderu ne- byla však ojedinělá. Hlavní úder byl často veden s cílem dosáhnout překvapení na těžko dostupném, slabě bráněném směru nepřítelů a v dalším vyjít do boku a týlu jeho hlavního uskupení. Tyto zkušenosti neztratily na své aktuálnosti ani v součas- né době.

K vedení operací na horském válečném, na rozdíl od obvyklých podmínek, může být vytvořeno několik uskupení pro čin- nost na samostatných směrech. Jejich množství závisí na počtu komunikací, kte- ré vedou horami, nebo na dostupných směrech pro činnost vojsk. Jejich omezená kapacita objektivně vyžaduje hlubokou operační a bojovou sestavu vojsk. V kaž- dém konkrétním případě byla určována z hlediska zámyslu operace, uskupení ne- přítelů, bojové sestavy vlastních vojsk, charakteru horského terénu. Zpravidla by- la členěna do jednoho, dvou, někdy i tří sledů. Důležitými a nezbytnými prvky by- ly i rychlé skupiny, předsunuté a obcháze- cí odřady, dělostřelecké skupiny a zálo- hy různého určení. Narůstání úsilí v prů- běhu bojové činnosti bylo zabezpečováno postupným zasazováním druhých sledů, rychlých skupin, předsunutých a obchá- zecích odřadů do sražení (boje). I v sou- dobých podmínkách, tak jako v letech minulé války, má provedení význam do- vedné vytváření uskupení vojsk na smě- rech a jejich správné členění do sledů, které zabezpečují bez zvláštního přesku- pení přechod k bojové činnosti a její úspěšné vedení do celé hloubky operace.

Z historických zkušeností vyplývá, že v prvním sledu operační sestavy (bojové sestavy) je účelné využívat vševojskové svazy a svazky. Tankové svazky a útvary je výhodnější zasadit na tankových smě- rech, a to většinou k rozvíjení útoku a ovládnutí důležitých prostorů a objektů v hloubce z chodu. Současně však Velká vlastenecká válka skýtá dostatek příkla- dů, kdy v prvním sledu byly použity ne- jen vševojskové, ale i tankové svazy a svazky.

Z Velké vlastenecké války vyplývá celá řada příkladů úspěšného použití předsu- nutých a obcházecích odřadů i vzduš- ných výsadek v operacích a bojích v ho- rách. Bojovaly rozhodně a směle, s pře- kvapením uskutečňovaly manévry do boku a týlu nepřítelů, obsazovaly horské prů- smyky, přechody, komunikační uzly a jiné důležité objekty. Tyto zkušenosti neztra- tily na svém významu ani v soudobých podmínkách. Vzdušné výsadky mohou kromě toho zmařit organizovaný odchod

nepřítele, zabránit přísunu jeho záloh, ničit jaderné minové zátarasy, jaderné prostředky, letiště, místa velení a napomáhat vojskům v útoku při obklíčování a ničení nepřátelských uskupení a dezorganizaci týlu.

Ve spojitosti s možnými zásadními a rychlými změnami situace musí být zvláštní pozornost věnována vytváření silných pohyblivých záloh, schopných plnit nejrůznější úkoly: působit proti obchvatům a obejít nepřítele, zabezpečovat ochranu týlových útvarů a objektů, vést boj s diverzními skupinami a napomáhat narůstání úsilí vojsk v útoku na důležitých směrech.

Uskupení raketových vojsk a dělostřelectva k vedení operace v horách je účelné vytvářet včas na základě úkolů, které budou plnit na každém směru a do celé hloubky.

Při vytváření dělostřeleckých uskupení v letech minulých válek byly brány v úvahu především potíže a v celé řadě případů i nemožnost změny rozdělení dělostřelectva a problémy spojené s manévrem jeho útvarů a jednotkami z jednoho směru na druhý v průběhu bojové činnosti. Zabezpečení vysoké samostatnosti svazků a útvarů při spolehlivém palebném ničení nepřítele zůstává i v současných podmínkách nejdůležitějším principem přípravy boje a operace v horách.

Z bojových zkušeností vyplývá, že při vytváření dělostřeleckého uskupení je nutné podrobněji zhodnotit kvalitativní složení dělostřelectva. Útvary a jednotkám, které působí v horských dolinách a na náhorních plošinách, je účelné přidělovat kanónové dělostřelectvo. Vojskům, která útočí na směrech s velkým rozdílem výšek, zabezpečit jejich činnost převážně houfnicovým dělostřelectvem a minomety. Do sestavy obcházecích, předstuných odřadů a výsadek je účelné vyčlenovat lehké nebo speciální horské dělostřelecké systémy, PTRS a minomety, které jsou schopny vést palbu v těžko dostupném terénu, neprůchodném pro normální dopravní prostředky.

Nízká tempa přemísťování a budování palebných postavení dělostřelectva v horách značně snižují jeho možnosti palebné podpory vojsk v útoku v hloubce obrany nepřítele. V důsledku toho v tomto období narůstá úloha letectva v rámci palebné podpory bojové činnosti vojsk. V celé řadě případů, jak vyplývá ze zkušeností z lokálních válek, může být letectvo jediným prostředkem k plnění takových úkolů, jako: ničení komunikačních uzlů, mostů, přeprav přes horské řeky, ničení letectva nepřítele na letištích a ve vzduchu. V tom-

to případě bude letectvo vést, častěji než v obyčejných podmínkách, údery na vojska nepřítele na předním okraji a v hloubce jeho obrany, v prostorech soustředění, v soutěskách, v průsmycích a úžlabinách atd. Nejdůležitějším úkolem letectva je vyhledávání a ničení jaderných zbraní nepřítele, velitelských stanovišť, radiotechnických prostředků a dalších cílů a objektů, jejichž ničení je pro dělostřelectvo obtížné. Letectvo bude plnit hlavní úkoly při palebném ničení nepřítele, který působil zejména proti obcházecím a předstuným obřadům, při podpoře motostřeleckých a tankových svazků a útvarů, které působí na jednotlivých samostatných směrech.

V horách, jak vyplývá ze zkušeností z lokálních válek, byly ve značné míře používány i vrtulníky. Byly rozmísťovány v blízkosti bojových sestav vojsk v útoku a vedly údery na nepřátelská vojska, jeho palebné prostředky a tanky, zejména na odvrácených svazích hor, v úžlabinách a v jiných těžko dostupných místech. Speciální vrtulníky plnily úkoly průzkumu, zabezpečení velení a řízení palby dělostřelectva. Dopravní vrtulníky rychle přepravovaly vojska a výzbroj, munici, pohonné hmoty a proviant pro ty útvary a svazky, které působily mimo komunikace a v odtržení od zásobovacích základů. Tím napomáhaly úspěšnému vedení bojové činnosti.

Je zcela pochopitelné, že nepřítelem v průběhu vedení operací v horských podmínkách bude v širokém měřítku používat své letectvo k vedení úderů na pozemní objekty. Proto vedení útoku v horách na jednotlivých samostatných směrech zvyšuje úlohu samostatných uskupení vojsk při **protivzdušné obraně**. Zkušenosti z lokálních válek svědčí o tom, že hlavní úsilí sil a prostředků PVO je nutné soustřeďovat především k obraně svazků a útvarů na hlavním směru, zejména v prostorech průsmyků, přechodů, úžlabin, komunikačních uzlů a na přepravách přes vodní překážky. V průběhu války ve Vietnamu byla volena palebná postavení protiletadlových raketových vojsk, protiletadlového dělostřelectva a stanovišť radiolokátorů především z hlediska zabezpečení největší dálky zjišťování a ničení vzdušného nepřítele, vlivu zvláštností hor a přímého rádiového spojení. Zvláštní pozornost je nutné věnovat organizaci vizuálního průzkumu na směrech, které nemožno sledovat radiolokátory.

Kromě celkové obrany proti úderům ze vzduchu má důležitý význam schopnost útvarů a jednotek ničit raketovými komplety, které jsou v jejich výzbroji,

i ručními zbraněmi nízko letící vzdušné cíle nepřítel. Velká iniciativa, kterou musí projevat všemožní velitelé při zahájení protiletadlové palby, vyžaduje dobře organizovaný systém rozpoznávání vlastního letectva.

Zkušenosti z útočných operací v horách v letech minulých války přesvědčivě dokazují značnou závislost úspěšného vedení bojové činnosti vojsk na stupni jejich **ženijního zabezpečení**. V soudobých podmínkách, tak jako i dříve, při vedení útoku v horách patří mezi nejdůležitější úkoly ženijního vojska:

- zabezpečení přesunu svazků a útvarů na komunikacích v horách a v průmyscích,
- budování přeprav přes horské řeky a přechodů přes průrvy, úzké úžlabiny a rokle,
- odstraňování závalů a sesuvů na horských cestách,
- rozšiřování cest v určitých prostorech a příprava objízďek,
- udržování úseků cest v úzkých prostorech, na velkých stoupáních a klesáních,
- zřizování ženijních zátarasů, ničení cest a pěšin, které by mohl využít nepřítel,
- účast v průzkumu,
- ovládnutí a zničení nepřátelských jaderných minových zátarasů.

K jejich úspěšnému splnění, jak o tom svědčí zkušenosti z lokálních válek v jihovýchodní Asii, je nutné na každý samostatný směr vyčlenit k zesílení úderných uskupení vojsk, předsunutých a obcházejících odřadů, vzdušných výsadků a průzkumných orgánů i k plnění samostatných úkolů ženijní útvarů a jednotek, vybavené speciální technikou. Ty mohou plnit značný rozsah prací v horách a ve skalnaté půdě.

Specifika **týlového zabezpečení** bojové činnosti v horách je podmíněna zvýšenou spotřebou pohonných hmot, munice, otopu, vody, stavebního a jiného materiálu, kromě toho i potíží jejich přísunu. Z toho vyplývá řada složitých problémů pro týlové orgány. Nejlepšího řešení je možné dosáhnout tím, že:

- svazky a útvary, které působí na odloučených směrech, budou z týlového hlediska samostatně zabezpečeny,
- budou maximálně přiblíženy zásobovací základny k vojskům a týlové orgány budou vybaveny průchodivou technikou,
- budou zesíleny dopravními letectvem, zejména dopravními vrtulníky.

Mezi nejdůležitější úkoly soudobého operačního umění patří **způsoby přechodu vojsk do útoku v horách**. Ze zkušeností

vyplývá, že útok může být zahájen současně nebo v různé době na jednotlivých směrech, a to hlavními silami nebo jen předsunutými odřady. Na těch směrech, kde terén byl dostupný pro činnost vojsk a zabezpečoval použití všech druhů bojové techniky, kde umožňoval přesun hlavní sil svazků prvního sledu, postupovaly v rozčleněné sestavě a rozvínovaly se k útoku jen při vyjití k obranným postavením. Předností takového útoku je, že v největší míře zabezpečuje překvapivé vedení úderu a utajení jeho přípravy. Čáru přechodu vojsk do útoku je výhodné určovat pokud možno blíže k přednímu okraji obrany nepřítel, aby útočník byl co nejkratší dobu pod palbou a mohl rozhodným způsobem a s překvapením útočit. Důležité je rovněž mít na zřeteli, že přesun z hloubky a rozvínování vojsk v horách zabere více času než v rovinatém terénu. Jejich zranitelnost jadernými údery nepřítel je podstatně vyšší. Za útoku je proto nutné nepřipustit hromadění vojsk a techniky v omezených prostorech, zabránit zasazování velkých sil v soutěskách, horských přechodech a úžlabinách. Kromě toho je zapotřebí zabezpečit boky vojsk v útoku proti možným úderům obcházejících sil nepřítel.

Na těch směrech, kde útok z chodu nebylo možno uskutečnit, nebo útok byl neúčelný, svazky a útvary přecházely zpravidla do útoku z přímého dotyku s nepřitelem. V tomto případě vojska, která se nacházela delší dobu ve výchozím postavení, měla možnost lépe a podrobněji vyhodnotit terén, zjistit systém palby a zátarasů obránce, zjistit skryté přístupy k obraně a určit slabá místa v jejím vybudování. Největším nedostatkem takového způsobu útoku je ovšem zvýšená zranitelnost vojsk jadernými a palebnými údery nepřítel.

Nejdůležitější podmínkou úspěšného vedení útoku je dokonalá **organizace a vedení jaderných a palebných úderů** na nepřátelské jaderné a palebné prostředky, uskupení jeho vojsk, zejména na ty, které brání klíčová postavení a prostory a přehrazují horské průsmyky, přechody, soutěsky a komunikační uzly.

Základem jaderného a palebného ničení nepřítel za útoku v horách jsou stejné principy jako za útoku v obyčejných podmínkách:

- soustředování palebného úsilí na rozhodujících směrech a v rozhodné době a jeho komplexní použití,
- rychlé uskutečnění manévru palbou,
- přesná a nepřetržitá součinnost mezi palebnými prostředky a vojsky v útoku,

— zabezpečení nepřetržité palebné podpory atd.

Při realizaci těchto principů a v celku i ve způsobech jaderného a palebného ničení nepřátelských objektů v horách se projevuje řada zvláštností. Stupeň specifického projevu ničivých faktorů jaderných zbraní ovlivňuje způsob činnosti vojsk, která útočí v zápětí po jaderných úderech. Tlaková vlna se šíří hlavně podél dolin, náhorních rovin a soutěsek, kde bude i nejvyšší úroveň radioaktivního zamoření. Při plánování a vedení jaderných úderů je proto nutné počítat se zvláštnostmi zamoření terénu a nepřipustit vytváření pásu a zátop, závalů a sesypů na směrech útoku vlastních vojsk. Na ty průsmoky, soutěsky a horské přechody, které nemají být obsazeny, mohou být vedeny jaderné údery s cílem ztížit a omezit manévry nepřítele.

Při vedení bojové činnosti s použitím jen klasických zbraní je nutné organizovat palebné ničení nepřítele s využitím dělostřelectva, úderů raketových vojsk a letectva, dále i silami vševojskových svazků a útvarů bezprostředně v procesu ničení nepřátelských uskupení.

Ze zkušeností z válek vyplývá, že k dosažení úspěchu útoku v horách je velmi důležité dosáhnout toho, aby mohutným a nepřetržitým palebným působením byly napadeny všechny prvky bojové sestavy vojsk a obrany nepřítele do celé hloubky a současně ve všech jejich výškách.

Nejdůležitější místo ve velení vojskům má **organizace a udržování pevné a nepřetržité součinnosti**. Hlavní obsah součinnosti za útoku v horách a v podmínkách neustálého nebezpečí použití nepřátelských jaderných zbraní bude spočívat především ve sladěné činnosti sil a prostředků jaderného a palebného ničení nepřítele, v účelném rozdělení cílů a objektů mezi nimi a v neefektivnějších jejich využití vojsky v útoku, taktickými vzdušnými výsadbami, obcházení a předem nastavenými odřady ke konečnému zničení nepřítele v nejbližší době.

Složitost sladení činnosti vojsk, sil a prostředků vyžaduje od velitelů a štábů velmi pečlivé a podrobné plánování i organizaci mnoha opatření, která zabezpečují včasné zahájení jejich činnosti v prostorech jaderných úderů. Zvláště důkladně musí být organizována součinnost s letectvem, v první řadě s údery vrtníkových jednotek v období palebné zteče a palebného doprovodu útoku vojsk. Přitom se pečlivě slušují signály velení, vzájemného rozpoznávání, vyžádání letounů a vrtníků, vedení vzdušného a pozemního průzkumu,

mu, způsoby doručení průzkumných zpráv zainteresovaným štábům a vojskům.

V otázkách sladeného úsilí klasických prostředků palebného ničení s vojsky v útoku mají trvalý význam zkušenosti z Velké vlastenecké války. Průběh a výsledek útoku v horách dnes, tak jako i v minulosti, bude v mnoha směrech záviset na tom, jak dokonale a podrobně dokáží vševojskovi, dělostřelečtí a letečtí velitelé a štáby sladit paubu raketových vojsk, dělostřelectva, sil a prostředků PVO a letectva s údery a pohybem vojsk v průběhu celého útoku.

Nepřetržitost a úspěšné vedení útoku jsou zabezpečovány včasným narůstáním úsilí vojsk prvního sledu, a to zasazováním druhých sledů a záloh do sražení (boje) na rozhodujících směrech a doplňováním jejich ztrát. Zálohy a někdy i druhé sledy mohou být používány i k ničení jednotlivých ohnisk odporu nepřítele. Efektivním prostředkem rozvíjení útoku v letech Velké vlastenecké války byly rychlé skupiny frontů a armád.

Ze zkušeností z válek vyplývá, že v útočných operacích v horách je neúčinnější zasazovat rychlá vojska do sražení po překonání těžko dostupných úseků hor a po vyjití předem nastavených odřadů do širokých údolí a na náhorní planiny.

Zvláštností horských podmínek mají i podstatný vliv na **velení vojskům**. Vzhledem k tomu, že bojová činnost v horách bude vedena na samostatných směrech, vzdálených často jeden od druhého i několik desítek kilometrů, a bude tvořit celou řadu samostatných sražení a bojů, bude nutné současně s přísnou centralizací ponechat i dostatek iniciativy velitelům při volbě způsobů a forem splnění stanovených bojových úkolů.

Bojová činnost na jednotlivých směrech klade zvláštní požadavky na organizaci systému míst velení. V celé řadě případů může vzniknout nutnost vytvářet (kromě hlavních a pomocných míst velení) a vysílat operační skupiny k zabezpečení velení samostatným uskupením, zvláště na odloučených bojových úkolech.

Specifika hor podmiňují účelnost vybavení míst velení vysoce průchodivou technikou k zabezpečení jejich větší pohyblivosti. Jako pohyblivý prostředek velení mohou být velmi efektivně využívány vrtníky.

Organizace velení v horách, vzhledem ke značné vzdálenosti jednotlivých prvků operační (bojové) sestavy vojsk, vyžaduje větší množství spojovacích prostředků a v případě nutnosti rozvíjet retranslační stanoviště. K dosahování spolehlivého velení se obvykle předpokládá zdvojení

různých spojovacích prostředků, neboť v horách jsou častým jevem dlouhodobá přerušení rádiového a radioreléového spojení v důsledku bouřek, magnetických vlivů, lijáků a silného sněžení ve vysokých nadmořských výškách. Kromě toho na kamenitěm terénu, vzhledem k sesuvům, bude často vyžadováno linkové spojení.

Bojové zkušenosti a pokroková praxe výcviku a výchovy vojsk v poválečném období svědčí o tom, že všechny svazky, útvary a jednotky, zejména ty, které jsou dislokovány v horách, jsou povinny již v míru dokonale zvládnout způsoby splnění bojových úkolů ve složitých a těžkých horských podmínkách. K procvičení způsobů vedení bojové činnosti v horských podmínkách je účelné organizovat zaměstnání s jednotkami a útvary podle speciálního programu v horských cvičebných prostorech, jejichž objekty (taktické cvičiště, střelnice, tankodrom atd.) jsou budovány v horském terénu. Hlavní pozornost je nutné přitom věnovat přípravě jak jednotek (četa, rota, prapor), tak i útvarům k vedení samostatné bojové činnosti v horách. Vojská jednotek a útvarů po příchodu do horských cvičebných prostorů v zimě a v létě musí na počátku projít určitou aklimatizací a adaptací ve vysoké nadmořské výšce. Zaměstnání v těchto dnech musí být organizováno v blízkosti ubytování jednotek, vojská nesmí být přetěžována a musí být pod individuálním lékařským dozorem.

Pro celkovou fyzickou přípravu vojsk a jejich výcvik v základních způsobech přesunu v horách je nutné mít speciálně připravené horské cvičiště.

Na taktickém cvičišti, vybudovaném v horském terénu, je nutné s jednotkami nejdříve organizovat takticko-pořadová cvičení, taktická a odborná taktická cvičení a cvičení s bojovou střelbou. V jejich průběhu získávají vojska praktické návyky při přesunech po horských cestách s velkým stoupáním a klesáním, při přesunech na čáru zteče a rozvinování k boji, vedení útoku a obrany v horách, plnění úkolů v sestavě obcházejících odřadů a taktických vzdušných výsadek. V období přípravy na cvičení se jednotky účastní kontrolních výstupů do výšek od 2 do 3 tisíc metrů.

Střeleckou přípravu je výhodné organizovat na střelnici a na střeleckých cvičištích, kde jsou plněna cvičení podle osnov střelby, avšak s přihlédnutím k horským podmínkám (střelba, házení granátů shora dolů a zdola nahoru s úhlem místa cíle do 25° atd.). Velká pozornost na těchto zaměstnáních musí být věnována

na tomu, aby vojska získala pevné praktické návyky v rychlé orientaci a správném určování vzdáleností a cílů v horách, specifické vedení palby z tanků a BVP.

Přípravu řidičů tanků, BVP, taháčů, obrněných transportérů a dopravních prostředků je účelné organizovat podle obecně platných osnov řízení vozidel na horském tankodromu a autodromu. Tam mohou zdokonalovat praktické návyky při překonávání úseků s velkým stoupáním a klesáním, při přesunu po serpentínách, po kamenitých úsecích, v soutěskách atd.

Výcvik dělostřeleckých jednotek a útvarů je nutno organizovat na speciálním taktickém cvičišti, kde obsluhu, čety a baterie na zaměstnáních a cvičeních si mohou osvojovat způsoby přemísťování děl s použitím nejjednodušších úprav a technických zařízení, správně volit a ženijně budovat postavení, rozmísťovat v nich zbraně a techniku a zvládnout hlavní zásady jejich bojového použití v různých podmínkách situace.

Zvláštní pozornost je nutné věnovat tomu, aby všichni vojská a zejména důstojníci znali nejen negativní vlivy hor na přípravu a vedení přesné palby, ale i dokonale zvládli všechno to, co napomáhá úspěšnému plnění bojových úkolů ve specifických horských podmínkách.

Jednotky ženijního vojska je nutné především učit budovat osy přesunu, zabezpečovat překonávání horských řek, zneškodňovat jaderné miny nepřítelů, budovat místa velení a vykonávat jiné ženijní práce.

Spojovací jednotky je nutné v první řadě učit způsobům organizace a udržování spolehlivého spojení při činnosti vojsk na odloučených směrech, v podmínkách rádiového rušení a vlivu hor na jeho činnost.

Při organizaci a vedení různých cvičení je důležité předvídat a plánovat také zaměstnání v rámci morálně psychologické přípravy vojsk. Na nich je nutné vytvářet neočekávané a složité situace, které vyžadují smělost, vynalézavost a houževnatost, umění plnit stanovené úkoly i za těžkých podmínek.

Na taktických zaměstnáních a cvičeních je důležité vytvářet složitou situaci, která vyžaduje od velitelů a štábů všech stupňů současně s přijetím rozhodnutí širokou iniciativu při plnění stanovených bojových úkolů, používání překvapivých zásad a způsobů činnosti, vedení smělého manévru v úžlabinách, na hřebenech a těžko dostupných úsecích hor s cílem vyjít do boku a týlu nepřítelů, obsadit výhodné výšiny, průsmyky a komunikační uzly.